

à privatis, non autem auctoritate publicâ illata, potuisse Samsonem se ulcisci, ne Thammathæos quidem juvenes occidendo, nedum Ascalonias, aut Philisthæos cæteros, qui injuriam non intulerant, nisi priora illa, quæ diximus, accessissent.

QUORUM ABLATAS VESTES DEDIT IIS QUI PROBLEMA SOLVERANT. At nulla hic sindonum mentio. Respondeo posse et debere sub vestibus intelligi, neque enim semper singula minutè exprimit Scriptura. Addo etiam duas in Hebræo esse voces, cui unica in textu nostro respondet: unam eam, quæ superius etiam v. 12 et 15 posita est, nosterque interpres *tunicas* vertit; alteram, quæ generali nomine significare potest quidquid alteri surripitur et detrahitur, unde et eam plerique *causias* reddunt, et sub hæc voce posse sindones intelligi, quas ubi surripuerit nusquam explicatur. Verum mirum hic quomodo admissâ tam enormi et publicâ cæde vel Ascalonite Samsonem non sint persecuti, vel Thammatham alterum, nempe Philistinorum oppidum, spoliis onustus ausus fuerit redire, quò et rumor admissæ cædis jam antea pervenire poterat, vel dùm in eo moratur, et stolas sindonesque suas annumerat, pervenire poterat; si autem pervenit, quomodo non turbata, et in Samsonem armata omnia? Imò quomodo postea cap. seq. eodem redire ausus? sed hæc omnia ad Dei peculiarem providentiam et tutelam referenda sunt; qui vel Philisthæiam pavorem incussit, ne persequi auderent, vel non permisit Samsonem cædis admissæ auctorem à Philisthæis cognosci.

IRATUSQUE EST NIMIS. Tum uxori, à quâ perfidè proditus fuerat, tum juvenibus illis, qui dolo malo eum circumvenerant, præsertim fortè, ut sit in præcæci juventute, quòd re jam vulgata eum sannis aliquibus exceperant.

VES. 20.—UXOR AUTEM EJUS ACEPIT MARI-
TUM ENIM DE AMICIS EJUS ET PRONUBIS. Factum hoc ab uxore illâ, quòd se contempnam et relictam à Samsonè, et quasi repudiatam ob perfidiam admissam crederet, cum tamen non eam mentem Samsoni fuisse indicent ea quæ habentur initio cap. sequentis. Eosdem porrò textus noster hic amicos vocat et pronubos, quos sup. v. 11, appellavit sodales; hic enim alter maritus erat unus ex illis triginta sodalibus, qui Samsoni ad nuptialem hilaritatem addit erant socii; neque verò in Hebræo alia

est hic vox quàm v. 11, ita enim sententia habet in Hebræo: *Et fuit uxor Samson sodali ejus, qui ei socius*. Quod sequitur versio Septuaginta in codice Romano: *Et fuit uxor Samson uni amicorum ejus, cum quibus amicitiam contraxerat*. At quemadmodum noster interpres pronubos appellavit, ita versio Septuaginta in codice Regio et Basileensi eum qui alterum istud conjugium cum Samsonis conjugè contraxit *νυμφερων* appellat: *Et cohabitavit uxor Samsonis pronubo ipsius, qui erat amicus ejus*. Eundem Josephus *νυμφερότερον* et Ambrosius *paranymphum* vocat. Sed hi omnes violentè nonnulli hæc vocibus abusi, nam neque paranymphus, neque pronubus, neque *νυμφερότης* aut *νυμφερότης*, si propriè voces sunantur, hic aliter maritus respectu prioris conjugii dici potuit; unicus enim erat in nuptiis, qui paranymphus vel *νυμφερότης* dicebatur; at hic nihil singulare tribuitur isti sodali, quòd non reliquis conveniret, cum in Hebræo vox sit pluralis numeri, et in nostro textu, *unum de amicis ejus et pronubis*. Deinde differunt paranymphus et *νυμφερότης*: nam paranymphus si dicebatur, qui sponsum in deducendâ domum sponsâ comitabatur, quòd tunc fiebat, ut docent Hesychius, Eustathius, Pollux, quando sponsus priores nuptias non contraxerat; at si priores nuptias contraxerat, moris erat, ut non ipse, sed alius domum deduceret, qui non *παράνυμφος*, sed *νυμφερότης* vel *νυμφερότης* dicebatur. Pronubum verò masculino genere, seu pro *παράνυμφος*, seu pro *νυμφερότης* apud Latinos non facile reperias, sed pronubam tantummodò feminino genere, eaque, teste Donato, dicebatur, quæ nubentem in mariti domum deducebat comitabatur: imò si Festo Pompeio fidem habemus, iis tantummodò nuptiis adhibebantur pronubæ, quæ viduæ erant: *Pronuba*, inquit, *adhibebatur nuptiis quæ semel impserunt, ut matrimonia paupertatem auspicantes*. Porrò etsi pronubi, paranymphi, *νυμφερότης* dicebantur, qui peculiare aliquod officium in illâ pompâ, quâ domum sponsa deducebatur, exercerent, hic tamen ad omnes transfertur, qui sponsum et sponsam in nuptiali pompâ comitatis sunt, non quâ in domum sponsi sponsa traducta fuit neque enim eam domum suam in Sarâ deduxit Samson), sed fortè quâ ad saceram et saceram deducta fuit.

CAPUT XV.

CHAPITRE XV.

1. Post aliquantulum autem temporis, cum dies triticeæ messis instarent, venit Samson invisere volens uxorem suam, et attulit ei hædum de capris. Cùmque cubiculum ejus solitò vellet intrare, prohibuit eum pater illius dicens:

2. Putavi quòd odisses eam, et ideò tradidi illam amico tuo. Sed habet sororem quæ junior et pulchrior illâ est; sit tibi pro eâ uxor.

3. Cui Samson respondit: Ab hæc die non erit culpa in me contra Philisthæos, faciam enim vobis mala.

4. Perrexitque, et cepit trecentas vulpes, caudasque earum junxit ad caudas, et faces ligavit in medio;

5. Quas igne succendens, dimisit ut hæc illucque discurrerent. Quæ statim perrexerunt in segetes Philistinorum. Quibus successit is, et comportavit jam fruges et adhuc stantes in stipulâ concrematae sunt, in tantum ut vineas quoque et oliveta flamma consumere et.

6. Dixeruntque Philisthæi: Quis fecit hanc rem? Quibus dictum est: Samson, gener Thammathæi, quia tulit uxorem ejus et alteri tradidit, hæc operatus est. Ascenderuntque Philisthæi; et combuserunt tam mulierem quàm patrem ejus.

7. Quibus ait Samson: Licet hæc feceritis, tamen adhuc ex vobis expetam ultionem, et tunc quiescam.

8. Percussitque eos ingenti plagâ, ita ut, stupentes, suram femori imponerent. Et descendens habitavit in speluncâ petrae Etam.

9. Igitur ascendentes Philisthæi in terram Juda castrametati sunt in loco qui postea vocatus est Lechi, id est, Maxilla, ubi eorum effusus est exercitus.

10. Dixeruntque ad eos de tribu Juda: Cur ascendistis adversum nos? Qui responderunt: Ut ligemus Samson veni-

1. Peu de temps après, lorsque les jours de la moisson des blés étaient proches, Samson voulant aller voir sa femme lui apporta un chevreau; et lorsqu'il voulait entrer en sa chambre, selon sa coutume, son beau-père l'en empêcha en disant:

2. J'ai cru que vous aviez de l'aversion pour votre femme: c'est pourquoi je l'ai donnée à un de vos amis. Mais elle a une sœur qui est plus jeune et plus belle qu'elle, et je vous la donnerai pour femme au lieu d'elle.

3. Samson lui répondit: Désormais les Philistins n'auront plus sujet de se plaindre de moi, si je leur rends le mal qu'ils m'ont fait en m'ôtant ma femme et en la donnant à un autre.

4. Après cela il alla prendre trois cents renards, qui sont très-communs dans la Palestine; il les lia deux à deux, l'un à l'autre par la queue, et y attacha des flambeaux;

5. Et, les ayant allumés, il chassa les renards afin qu'ils courussent de tous côtés. Les renards aussitôt allèrent courir au travers des blés des Philistins, et, y ayant mis le feu, les blés qui étaient déjà en gerbe et ceux qui étaient encore sur pied furent tous brûlés, et le feu même, se mettant dans les vignes et dans les plants d'oliviers, consuma tout.

6. Alors les Philistins dirent: Qui a fait ce désordre? On leur répondit: C'est Samson, gendre d'un homme de Thammatha, qui a fait tout ce mal, parce que son beau-père lui a ôté sa femme et l'a donnée à un autre. Et les Philistins, étant venus chez cet homme, brûlèrent la femme de Samson avec son père.

7. Alors Samson leur dit: Quoique vous ayez fait cela pour me donner satisfaction, je ne laisserai point néanmoins de me venger encore de vous; et après cela je demeurerai tranquille.

8. Il les battit ensuite, et en fit un si grand carnage que, mettant la jambe sur la cuisse, ils demeuraient tout interdits. Après cela Samson demeura dans la caverne du rocher d'Etam.

9. Cependant les Philistins résolurent de se venger de Samson et d'obliger les Juifs à le leur lier. Étant donc venus pour cela dans le pays de Juda, ils se campèrent au lieu qui depuis fut appelé la Mâchoire, où leur armée fut mise en fuite.

10. Ceux de la tribu de Juda leur dirent: Pourquoi êtes-vous venus contre nous? Les Philistins leur répondirent: Nous sommes venus pour lier Samson, afin de lui rendre le mal qu'il nous a fait.

mus, et reddamus ei quæ in nos operatus est.

11. Descenderunt ergo tria millia virorum de Juda ad specum silicis Etam, dixeruntque ad Samson; Nescis quid Philistinum impertent nobis? quare hoc facere voluisti? Quibus ille ait; Sicut fecerunt mihi sic feci eis.

12. Ligare, inquit, te venimus, et tradere in manus Philistinorum. Quibus Samson; Jurate, ait, et spondete mihi quod non occidatis me.

13. Dixerunt; Non te occidemus, sed vinctum trademus. Ligaveruntque eum duobus novis funibus, et tulerunt eum de Petra Etam.

14. Qui cum venisset ad locum Maxillæ et Philistinum vesiciferantes occurserunt ei, irruit Spiritus Domini in eum, et sicut solet ad odorem ignis lina consumi, ita vincula quibus ligatus erat dissipata sunt et soluta.

15. Inventamque maxillam (id est, mandibulam) asini quæ jacebat arripiens, interfecit in eam mille viros.

16. Et ait; In maxilla asini, in mandibula pulli asinarum delevi eos, et percussi mille viros.

17. Cumque hæc verba canens complisset, projecit mandibulam de manu, et vocavit nomen loci illius Samath-Lechi, quod interpretatur, Elevatio Maxillæ.

18. Sitiensque valde, clamavit ad Dominum, et ait; Tu delisti in manu servi tui salutem hanc maximam atque victoriam; en sitis morior, incidamque in manus incircumcisorum.

19. A eruit itaque Dominus molarem dentem in maxilla asini, et egressæ sunt ex eo aquæ, quibus haustus refecit spiritum et vires recepit. Idcirco appellatum est nomen loci illius, Fons-invo-canti-de-maxilla, usque in præsentem diem.

11. Alors trois mille hommes de la tribu de Juda vinrent à la caverne du rocher d'Etam, et dirent à Samson: Est-ce que vous ne savez pas que nous sommes assujettis aux Philistins? Pourquoi les avez-vous traités de la sorte? ne voyez-vous pas que cela ne peut servir qu'à rendre notre condition plus dure? Il leur répondit: Je leur ai rendu le mal qu'ils m'ont fait.

12. — Mais ce mal que vous leur avez rendu retombe sur nous si nous ne leur en faisons satisfaction. Nous sommes donc venus, lui dirent-ils, pour vous lier et vous livrer entre les mains des Philistins, qui exigent cela de nous. — Jurez-moi, leur dit Samson, et promettez-moi que vous ne me tuerez point, et je vous permettrai de me lier.

13. Ils lui répondirent: Nous ne vous tuons point, mais après vous avoir lié, nous vous livrerons aux Philistins. Ils le lièrent donc de deux grosses cordes neuves et le tirèrent du rocher d'Etam.

14. Et étant venus au lieu qui fut depuis appelé la mâchoire, les Philistins vinrent au devant de lui avec de grands cris; mais l'Esprit du Seigneur ayant saisi Samson, il rompit et mit en pièces les cordes dont il était lié, comme le lin se consume lorsqu'il sent le feu.

15. Et, ayant trouvé là une mâchoire d'âne, qui était à terre, il la prit et en tua mille hommes.

16. Et il dit: en relevant cette action par une espèce de cantique: Je les ai défaits avec une mâchoire d'âne, avec la mandibule d'un poulain d'ânesse; et j'ai tué mille hommes!

17. Et après qu'il eut dit ces paroles en chantant, il jeta de sa main la mâchoire, et appela ce lieu-là Ramath-Léchi, c'est-à-dire, l'Élévation-de-la-Mâchoire.

18. Il fut ensuite pressé d'une grande soif, causée par la fatigue du combat, et criant au Seigneur, il dit: C'est vous qui avez sauvé votre serviteur, et qui lui avez donné cette grande victoire; et maintenant je meurs de soif, et la faiblesse où je me trouve fera que je tomberai entre les mains de ces incircumcés.

19. Le Seigneur ouvrit donc une des grosses dents de cette mâchoire d'âne, et il en sortit un ruisseau d'eau; et Samson en ayant bu revint de sa défaillance et reprit ses forces: c'est pourquoi ce lieu a été appelé jusqu'aujourd'hui d'un nom qui signifie la Fontaine sortie de la mâchoire par l'invocation de Dieu.

20. Alors les Israélites choisirent Samson pour le gouverner, et Samson jugea pendant vingt

20. Judicavitque Israel in diebus Philistinum viginti annis.

COMMENTARIUM.

VERS. 1. — CUM DIES TRITICEÆ MESSIS INSTABENT. In Hebræo et Septuaginta est, in diebus triticeæ messis. Videtur autem significari initium secundi mensis, tunc enim vel paulo post videtur inchoata messis triticea, cum hordeacea ante primi mensis finem fieret. Porro tempus hoc notatur propter narrationem, quæ sequitur de segetibus per immixtas vulpes exustis.

INVISERE VOLENS UXOREM SUAM. Irà scilicet jam posita cum eâ redire volens in gratiam, et ad eam rem allato munusculo, quod sequitur. hædo scilicet de capris, hoc est, tenero, et lactente.

QUERQUE CUBICULUM EIUS SOLITO VELETT INTRARE. Hoc est, ut antea erat solitus, priusquam offensiois occasio data esset; vel solito, ut scilicet de more ad uxores solent mariti accedere. In Hebræo tamen nulla est vox quæ isti voci, solito, respondeat.

VERS. 3. — AB HAC DIE NON ERIT CELSA IN ME CONTRA PHILISTHÆOS; FACIAM ENIM VOBIS MALA. Hoc est, injuriam hanc tam atrocem mihi illatam ulciscar, neque poterit quisquam in me culpam conferre si id fecero tantâ læcessitâ injuriâ. Verùm Samson, ut supra monui, per speciem ulciscendarum privatarum injuriarum reverâ populi sui injurias vindicabat; quocirca nec aperto bello, nec populi sui nomine et iudice Philistinis inferebat, tum quia ita Deum velle satis noverat, tum ne quid ex eâ re populis incommodi pateretur.

VERS. 4. — PERREXITQUE ET CEPIT TRECENTAS VULPES. Mirum enimquam videtur, unde tot vulpes, et licet alieni terrarum tot vulpes forent, quomodo eas capere Samson potuerit; est enim velox, subdolum animal, et intra terræ spelæa, si quis timor ingruat, sese recipit, quæ omnia difficiliorē hanc venationem reddunt. Prior difficultas non usque adeo quæpiam torquebit, qui intelligit nonnullas certis locis feras copiosius provenire, multumque ad id loci genus conferre. Hæc ratio in Alpibus Helvetiorum sylvis numerosæ vulpes occurrunt. Refert apud Etianum Amyntas tot in Caspiâ vulpes esse, ut non tantum agrestia stabula, sed etiam arbes ingrediantur. Potuit igitur et in Judæâ, in eaque in quâ versabatur Philistinæ regione, vel tribu Daniticâ ei contemina harum vulpium copia esse maxima, quod etsi nusquam è Scripturâ aliunde probari pos-

ans le peuple d'Israël, sans que ce peuple cessât pour cela d'être dominé par les Philistins.

sit, satis tamen ad hanc rem asserendam unus hic locus esse potest; et non parva probabilitas sumi potest è cap. 1 supra v. 33, ubi locus in Daniticâ regione à vulpibus nomen accepisse manifestè indicant Septuaginta, ubi quod in Hebræo et textu nostro est, *salehim*, Septuaginta dixerunt, *in quo vulpes*, ut ibi diximus. Adde Deum, qui ad hæc clades inferebat Samsonem impellebat, si harum bestiarum locus minus esset ferax, potuisset aliunde suppeditare, et ad Samsonem capiendas ex aliis locis mittere, quemadmodum ad Noe in arcam quaqueversum bestias advenere.

Ex his liquet neque difficultati alteri locum esse posse: si tota hæc res ad Deum, vel angelos adjuvos referatur: potuit enim idem Dei Spiritus, qui insuperabiles vires Samsoni tribuebat, certis occasionibus, si quando Philistinorum res erant alteranda, eidem etiam cum opus esset eam celeritatem largiri, quæ cursu vulpes, aut aliud quodcumque ferum animal preveniret; potuit Deus vel angelus vulpes capiendas sistere, ita ut movere se non possent, vel certe eorum phantasiam se affigere: Samsonem non fugerent; potuit Deus animam Samsonis illuminare et instruere, quâ ratione optimâ bestia ista capi possent.

CAUDASQUE EARUM JUNGIT AD CAUDAS. Ita scilicet ut cauda caudæ, et posteriora posterioribus obverterentur. In Hebræo et versione Septuaginta; quæ et in Romano codice est: *Convertit eandem ad caudam*. Porro ita hoc intelligendum est ut Samson binas semper vulpes obversis eorum caudis colligaret, quandoquidem mox in Hebræo et Septuaginta subdat Samsonem possuisse unam faciem inter duas caudas; et mirum sit Abulensem nescio quid hic fingere de trecentis vulpibus omnibus inter se colligatis.

ET FACES LIGAVIT IN MEMO. Hoc est, inter duas caudas facies singulas, ut disertè habent Hebræa et Septuaginta, quemadmodum paulo ante dixi. Porro nomine facis hic intelligit quiddam ita accendi, ardereque potest, ut flammam diutius alat: unde et multi hic *torres, tadas, titones* vertunt: siquidem hæc omnia Hebræa vox, *lappiim*, significat; eivoro satis verisimile est ad hanc rem usum Samsonem baculis, qui è pinu, picæ, aliæve simili arboræ essent, quæ in se oleum et pinguem humorem habent. Porro hæc facies alligavit primam Sam-

son vulpium caudis, deinde cum emittere in Philistinorum segetes vellet, accendit. Quam vero apte ad finem, quem intendebat, Samson hoc artificium usus sit perspicuum est; cum enim essent jam maturae segetes, non poterunt non facile per istas facis ignem concipere, sed et ab uno agro ad alium nullo negotio serpebat communicabaturque incendium. Rursum vulpes cum socias cernerent, cum inflammatis titonibus discurrerent, naturaliterque ignem horreant, necesse erat ab iis fugere, et in alios agros incendium inferre. Quia etiam cum in caudis suis flammam cernerent, putantes se posse flammam illam effugere, continue discursabant, et credentes se in segetibus, quae proximae erant, tuto abditas fore, eo profugiebant, cumque majus sequeretur incendium, quodcumque se inferrent, titones autem illi qui ad caudam erant alligati semper eas sequerentur, necesse erat eas continue fugere, et ab agro uno in alterum agrum incendium inferre. Porro quod binas alligavit vulpes, non singulis singulas faces dederit, ideò videtur factum, tum ne facile extinguerentur faces, quae singulis alligatae caudis, non in altum erigerentur, sed in terram delapsae, et per eam serpentes facile extinguerentur, tum etiam ne nimis rapido cursu vulpium eadem haec faces extinguerentur, cum necesse sit velocem cursum unius, si colligatae sint, ab altera impediri, tum denique quod hoc ipsu valeret ad incendium hoc inferendum; nam haec mora quam sibi invicem inter currendum afferrent, necessaria erat, ut segetes ignem conciperent, cum aliàs si velocissimo cursu segetes transvolassent, aegre fieri potuisset, ut segetes accenderentur. Quid autem his deinde vulpibus factum sit, sive vivae ab alligatis titonibus sint crematae, sive adustus funiculis aliqua in latibula evaserint, sive à Philisthaeis aliqua captae et caesae, non habemus dicere, neque id scire refert.

Nota verò apud Romanos aprilii mense inclinante, hoc est, diebus aliquot post idus aprilis solita celebrari in Circo Equiria, quo tempore solebat emitti vulpes cum ardente in caudâ tædâ, eaque sic viva exuri; cuius mors originem refert Ovidius lib. 4 Faustorum:

*Tertia post Hyadas cum lux erit orta remotas,
Carcere parvitas circus habebit eavos.
Cur igitur missae punctis ardentia tædis
Terga fera ut vulpes, causa ducenda mihi est.
Ac deinde fabulam refert de vulpe ab adolescente rustico Carseolis captâ, quam cum vivam*

exurere vellet ob gallinas cortis comestas, eamque stipulâ et feno involvisset, ignemque admovisset, vulpes elapsa in segetes abiit, easque exusserit, ob eamque rem annis singulis vulpes una in facti poenam hoc modo emissa exuri solebat:

Utaque huius generis hoc cerealibus ardet:

Quoque modo segetes perdidit, illa perit.

At Serario nostro placet originem huius rei apud Romanos ex hac Samsonis historia natam, ut pote apud quos locum inveniebant omnes dii, superstitiones, fabellae aut in fabellis deformatæ exterarum gentium vere narrationes, ut proinde ab Hebraeis et Samsonem, de quo aliquid inaudierant, potuerit haec manasse superstitione et fabella. Ut sit, saltem fabella haec ostendit creditum à Romanis vel aliquando exustas hoc modo à vulpibus segetes, vel potuisse exuri.

Nota secundò per haec vulpes passim apud sanctos Patres, Augustinum in Psal. 80, et serm. 107 de Tempore, Ambrosium in caput 9 et 10 Lucae, Originem hom. 4 in Cant. et alios, mysticè hereticè significari, vel eorum callida et fallacia argumenta è Scripturis deprompta. Vulpes igitur haec multis constant capitibus, sed caudis junguntur, siquidem varia sunt hereticorum sensa, et de rebus fidei iudicia; adeò ut quot ferè capita, tot sententiæ; caudis tamen junguntur, quia eundem finem habent oppugnandi Ecclesiam et veram fidem, dumque omnia inflammare seditionibus, bellis, caedibus student, Christiane agrum vastare, turbant quidem omnia, veris tamen Israelitis ac fidelibus non nocent, sed allophytis, hoc est, iis quos à Christo et Ecclesia alienos per impiam doctrinam effecerant, quibus aeternae vitae pabulum auferunt, et ignis aeterni flammam creant.

ET COMPORTATAE JAM FRUGES. ET ADHUC STANTES IN STIPELA. Hoc est, tam demesse et redactae in acervos, quam necdum demessae, et in agris stantes. In Hebraeo manifestè indicatur hic sensus: *Et succendit ab acervo usque ad segetem.* Septuaginta in codice Romano et Basiliensi plus etiam aliquid indicant, videlicet exussisse etiam quae in aream comportatae erant: Romanus quidem codex hoc modo: *Et arserunt ab areâ, et usque ad spicas rectas;* Basiliensis verò: *Et incendit spicas ab areâ, et usque ad spicas rectas.* Regius codex etiam ab his discrepat, et indicat non tantum maturas spicas, sed etiam quae adhuc in herbâ erant arsisse: *Et incendit spicas, et antemessa, ab herbâ, et usque ad id quod stabat.*

VERS. 6. — SAMSON GENE THAMNATHI. Hoc est, cuiuspiam è Thamatha civis; neque enim proprium nomen est, Thamathæus; verum cum alii aliarum urbium Philisthaei huius auctorem facinoris inquirerent, et responderetur ab iis forte, qui etiam soceri Samsonis nomen ignorabant, sed Thamathæum civem seiebant, idcirco confusâ et generali voce eum designant. Ex quo rectè aliqui colligunt non tantum Thamathæos affecisse hanc cladem et incendium, sed etiam Philisthaeos ceteros, quod etiam verba illa sequentia indicant: *Ascenduntque Philisthim.*

ET COMBUSERUNT TAM MULIEREM QUAM PATREM EIGS. Addit Josephus τὸς συγγενῶν, quasi non sola uxor, ejusque pater, sed etiam tota domus et cognatio vivens flammis sit exusta. En ipsa, quae metu similis incendi in maritum perfidie se gesserat, flammis exurit. Ex hoc autem satis colligere licet Samsonem non privatas, sed publicas injurias esse persecutum: si enim privatas injurias fuisset persecutus, non potuisset injuriam ab homine privato irrogatam publico damno ulcisci, multò verò minis post hanc satisfactionem datam, et poenam inflictam iis à quibus Samson laesus fuerat, quod tamen Samson fecit: nemo enim est, qui non hanc satisfactionem injuriae acceptae parem, etiamsi nulla prior vindictae antecessisset, merito sentiat: quamquam Philisthaei non tam animo vindicandae Samsonis injuriae, quam illati sibi damni videantur ad hanc poenam infligendam permoti; neque verò in ipsum Samsonem incendii auctorem convertuntur, sed in eos qui occasione ei dederant gravi et acerba illatâ injuriâ.

VERS. 7. — LICET HAEC FECERITIS, TAMEN ADHUC EX VOBIS EXPETAM ULTIONEM, ET TUNC QUIESCAM. Perspicua in textu nostro sententia, qua indicat Samson se necdum vindictâ illâ placatum, vellesque se et alteram adicere. At Hebraea sententia admodum obscura est, in qua vertendâ, vel explicandâ ferè tot diversitates, quot capita; oriturque ferè obscuritas sententiae ex particulis illis, *im*, quod ferè valet *si*, Hieronymus vertit *licet*, et *etiam im*, quod Hieronymus vertit *tamen*, alii *quia si*, *quoniam*, *sed, verè, certè*: existimo tamen neminem melius sensum expressisse quam Hieronymum; quod ex eo patet, quòd alii suis versionibus vel nullum sensum exhibeant, vel loco huius partium aptum, vel multa supplere debeant, ut sensum aliquem extendant. Deinde illud *im* latenter omnes subinde pro *licet, quavis*, poni:

rursùm *etiam im*, ferè pro adversativâ particula, *sed*, sumi omnes item fatentur; neque video, quare duae particulae melius hic coherere possint, cum prior exigat posteriorem, et posterior sine priore in sententiâ aliquid stare non possit.

VERS. 8. — PERCUSSITQUE EOS INGENITI PLAGA. Quenam et quomodò illata haec plaga non explicatur, nisi quòd aliqui ad motum plagae illatae referant verba sequentia, ut paulò post indicabo. In eo tamen conveniunt omnes, quòd à Samsonem magna de Philisthaeis strage sit edita.

ITA ET STUPENTES SEBAM FEMORI IMPONERENT. Textus nostris sententia clara est, quam tandem etiam post varias conjecturas allatas sequitur Augustinus. Porro habitus ille, sura, inquam, una femori alteri superposita, ad stuporem et profundam cogitationem pertinet, cum quis innotis delixisque oculis rem quae accidit miratur, et praestupore inopitque consilii nescit quid faciat.

Nota verò in Hebraeo valde obscure hanc expresseri sententiam; et *percussit eos tibia super femur*: quamquam et pro *tibia*, vel *sura*, alii *coxa* reponant. Quidam etiam illud *tibia* per accusativum reddunt, cum ex Hebraeo utroque modo reddi possit, *in illud, scilicet*, nullius certi casus est. Et hoc posterius etiam secuti sunt Septuaginta: *Et percussit eos tibia super femur plagam magnam.* Ex quibus magna explicationum diversitas nata est, dum alii alia omnia à nostro interprete sectantur, et nonnulli quidem tibiam pro percussione instrumento accipiunt, ob idque per ablativum vertunt, alii tibiam in accusativo pro re videlicet percussâ volunt. Itaque Rabbinii perque per tibiam et femur intelligunt equites et pedites; quod item secutus et Chaldaeus paraphrastes *parashin him raglain, equites cum pedibus*. Non tamen inter hos satis convenit, an per suram, crus, vel tibiam equites, an verò pedites intelligi debeant; similiter utri potius per femur aliqui equites intelligunt, quòd si in equo tibias distendant, per femur verò pedites, eò quòd pedes femoribus subnixi inambularent. Alii verò per tibiam pedites, quòd si ambulando tibias sustententur, et in ipsis tibias inprimis laborent et lassentur; per femur verò equites intelligi volunt, sive quòd equites femoribus in equo sustententur, sive quòd femora dividant: unde nonnulli equites *parashin* dictos putant ab hac femorum divisione: nam *parash*

dividere est; quanquam alii ab aliâ radicis significatione illius originem deducant: significat enim etiam *parasch*, pungere, calcibus autem equum pinguet equites. Alii ita explicant ut tam ubi, seu crura, quam femora sint res à Samsons percussæ; atque adeò Samson hic dicitur eos percussisse in cruribus simul et femoribus, quod nos diceremus, à tergo et à fronte, Galli autem dicerent, *battere dos et ventre*. Ita in Scholiis Vatablus et Mariana. Alii volunt significari nullis armis Samsonem esse usum, sed tantummodo calcibus et suri, Philistæorum femora percussisse, atque ita calcitrando eos prostravisse. Ita Burgensis, quam dicit esse antiquorum Hebræorum explicationem. Sed faciliè videre est quam hæc omnia levibus nitantur conjecturis, ut nihil sit cur à facili et aperta nostri textûs sententiâ recedamus, præsertim cum eodem sine sententiæ distortionem trahi possint Hebræa et Septuaginta: quid enim minus distortum, quam ut intelligamus Samsonem percussisse eos plagâ magnâ tibâ super femur, hoc est, tibâ femurî superpositâ, præ stupore scilicet, vel per accusativum, ut est apud Septuaginta, tibiâ habentis super femur? Et ita cum Augustino et Ilugone Victorino intelligant quotquot pluris faciunt versionis ab Ecclesiâ approbatæ perspicuum sensum, quam Hebræorum et novatorum malè consarcinata fragmenta et quisquiliâs.

DESCENDENS. Sic et infra v. 11, ad eundem locum venientes viri Juda dicitur descendere, nimirum quia ut existimo è vicinis montibus ad eum locum descensus erat: alioqui si à termino remotiore comparatio sumatur, nempe à Philistæorum regione, potius ascendisse dici deberet, videlicet à mari ad locum à mari seorsum; unde et v. 9 Philistiim ascendisse dicuntur, dum versûs eadem loca abeunt.

IN SPELUNCâ PETRÆ ETAM. Paulò videlicet à Philistæis remotius: erat enim hæc petra Etam in tribu Juda, ut ex sequentibus hoc capite liquet; ubi et postea videtur Roboam urbem ædificasse 2 Paralip. 11, v. 6, siquidem utrobique vox eodem modo in Hebræo scribitur, et in tribu Juda urbs illa, ut satis ex eo cap. colligitur, fuit.

VERS. 9. — CASTRAMEATI SUNT IN LOCO QUI POSTEA VOCATUS EST LECHI, ID EST, MAXILLA, UBI EORUM EFFUSUS EST EXERCITUS. In Hebræo aliud nonnihil habetur: *Castrametiati sunt in Juda, et extendunt se in Lechi*. Itaque cætera ab He-

ronymo addita sunt explicationis gratiâ, ut intelligeretur quid *Lechi* esset, significat enim ea vox maxillam: fuit autem is locus ita dictus à maxillâ asini, de quâ paulò post sequitur, quâ solâ Samson Philistæorum exercitum fudit. Itaque per prolepsin ita hic locus appellatur, et perspicuè indicat Hieronymus, cum ait: *Qui postea vocatus est Lechi*; infra tamen versu 17 dicitur locus ille appellatus *Ramathlechi*, quod ibidem Hieronymus interpretatur, *elevatio maxillæ*: at vers. 14 dicitur ut hic, *locus maxilla*, ubi in Hebræo iudem sola est vox, *Lechi*. Hunc locum non rectè Adrichomius in tribu Dan posuit, cum tam disertè hic habeatur fuisse in tribu Juda.

VERS. 11. — QUARE HOC FACERE VOLUISTI? ut scilicet Philistæos exasperares, et susceptis inimicitias eorum animos alieniores à nobis faceres.

SICUT Fecerunt mihi, sic et feceris. Hoc est, illatas mihi injurias vindicavi.

VERS. 15. — ET Tulerunt eum de Petra Etam. Hoc est, eduxerunt, ut habent Septuaginta, *ἀνέγαγον*, vel, *ἀνέγαγον*, sive ut in Hebræo, *ascendere fecerunt*.

VERS. 14. — Vociferantes. Festivo scilicet clamore ob rem prosperè gestam, et hostem in potestatem traditum: vox edim Hebræa *heriah*, ad hujusmodi jubilationem et festivum clamorem ubique ferè refertur.

ET SICUT SOLENT AD ODOREM IGNIS LINA CONSERVI. Hoc est illicò, confestim, nullo negotio: sumpta est enim similitudo à lini stuppâ, quæ illicò ubi levem ignis calorem senserit, ignem concepit eò quòd sit ad ignis dispositiones et formam recipiendam aptissima materia. Itaque pulchrâ metaphorâ sensus stuppæ illi lineæ ascribitur, et levis calor, vel proximitas ignis, seu potius ipsius levis attackus odor hic ignis, ab Hieronymo appellatur, uti et cap. sequenti v. 9; et Danielis 3, v. 94, tam in textu nostro, tum in originario Hebræo vel Chaldæo. Sic Job. 14, v. 9, dicitur de ligno seu arbore secescente: *Ad odorem aquæ germinabit*, hoc est, ad levem illius contactum, sive ubi illam primum senserit. Sequuntur Septuaginta eandem loquendi formulam, non tantum cap. seq. v. 9, sed etiam hoc loco in codice Regio et Basileensi: *Sicut stuppa, quando offecerit ignem*. Itaque pro odorem, cave hic, ardorem, legas, vel pro, *lina, cavo, ligu*, reponas, ut nonnulli mendosi codices habent, quemadmodum ex Hebræo manifestum est, et similis cap. seq. v. 9, locutio perspicuè declarat.

VERS. 15. — INVENTAMQUE MAXILLAM, ID EST, MANDIBULAM ASINI, QUÆ JAGERAT. Explicatio illa, *id est, mandibulam*, tota Hieronymi est, neque enim quid simile Hebræa habent: sed nimirum explicare voluit Hieronymus, quid per maxillam intelligeret, cum maxilla etiam de mandibulâ vivente et carne vestitâ dici solet.

Non tamen quod Hieronymus dixit, *quæ jacebat*, et Septuaginta *projectam*, in Hebræo esse *terijâ*, hoc est, *virentem, humentem, purulentam*, utpote quæ necdum caribus suis planè exita esset. Consentit Chaldaica paraphrasis *betiota*; significat enim hæc vox, *humidam, tabo fluentem*.

VERS. 16. — IN MAXILLA ASINI, IN MANDIBULA PELLIS ASINARUM DELEVI EOS, ET PERCESSI MILLE VIROS. Bis in Hebræo eadem vox usurpatur, quam semel maxillam, deinde mandibulam vertit. In Hebræo rursum unica vox est, quam Hieronymus duabus reddidit, *delevi et percessi*. Ita verò totam sententiâ ex Hebræo reddidit Pagninus: *In maxillâ asini acervum acerorum, in maxillâ asini percassi mille viros*. Ubi in vocibus illis, *acervum acerorum*, necessario vox aliqua subintelligenda est, feci scilicet acervum; imò acervos aliquot hominum à me occisorum. Atque ita ferè Rabbinî et eorum sequaces Pagninus, Cajétanus, Vatablus, Figurini priore voce volunt acervum significari; posteriore, quæ dualis est numeri, quos acervos; atque adeò indicare velle Samsonem se acervum occisorum fecisse, sed acervum talem, ex quo duo vel plures acervi conlari possent. Verùm pro illis verbis Hieronymus dixit, *pelli asinarum*, nec video cur ab ejus interpretati ne recedendum sit: nam in Hebræo ita effertur sententiâ: *Bilchi hachamor chamor chamorathaim, bilchi hachamor hieethi eleph isch*. Itaque priores illi in vocibus illis, *hachamor chamor chamorathaim*, volunt esse peronomasiam in eadem voce *chamor*, diversa significante, quæ prius quidem *asinum* significet, et mox *acervum*: at Hieronymus eadem utrumque significatione accipit, et ejusdem vocis repetitionem esse voluit, ac si dictum esset: *In maxillâ asini, asini asinarum*; seu, quod idem est, *pelli asinarum*. Eoque conceinnit est Hieronymi interpretatio, quòd in eâ nihil subintelligi oporteat, altera verò vel mutila sit et manca, vel nonnulla subintelligi oporteat. Accedit quòd vox illa, *chamor*, rarò *acervum*, ubique ferè *asinum* significare reperitur. Denique etiam apud Septuaginta nihil de acervis istis habetur.

VERS. 17. — QUOMODO HEC VERBA CANENS COMPLESSET. Rectè additum ab Hieronymo, etsi in Hebræo non habeatur, *canens*: omnibus enim subolet in verbis illis Samsonis præcedentibus esse breve canticum, quo veluti brevi principio sibi gratulatus est de adeptâ Dei ope victoriâ. Neque enim assentior Josepho et D. Ambrosio, qui totum hoc canticum superbiæ et arrogantiae ascribunt, quasi sibi, non Deo hæc victoriam ascribere voluisset, ob idque paulò post ardente sibi percussum: hi enim revidentur verbis iis quæ habentur v. 18, ubi perspicuè Dema victoriæ hujus auctorem agnoscit: *Tu destisti in manu servi tui salutem hanc maximam atque victoriam*. Neque dici potest prius sibi arrogasse, postmodum, ut equam à Deo impetraret, agnovisse à Deo victoriam fuisse: quis enim credat vel tam citò exoratorum fuisse Demam, si in eâ re peccasset, vel quod petebat impetratum non agnità prius culpa? cujus tamen penitentia nullum hic vestigiolum. Et cur non possint priora illa cantici verba ita intelligi, ut sibi gratuletur, vel glorietur Samson de adeptâ, sed, uti dixi, Dei ope, victoriâ? Itaque sitis illa naturalis fuit ex labore partim itineris, partim verò et maxime stragis Philistæorum editæ.

ET VOCAVIT NOMEN LOCI ILLIUS RAMATHLECHI, QUOD INTERPRETATUR ELEVATIO MAXILLÆ. A sublatâ videlicet asini mandibulâ ad eandem Philistæorum stragum.

VERS. 19. — APERUIT ITAQUE DOMINUS MOLAREM DENTEM IN MAXILLA ASINI, ET EGRESSÆ SUNT EX EO AQUÆ. Insolens hic fons et novitate suâ planè admirabilis, ut è maxillâ asini, ejusque dente osseo, sicco et duro, egressæ aquæ erumperent; sed nimirum creaturæ omnes Dei voluntati et potestati submissæ, ut ad quemvis usum eas convertat. Movent tamen interpreti nostro Item nonnulli cum Chaldæo paraphraste, quasi fons non ex asinâ maxillâ eruperit, sed è loco illo, qui Lechi seu maxilla à Samsons dicitur fuerat, ejusque loci petrâ cavatâ fons eruperit: cavatâ, inquam, ad modum mortarii; siquidem volunt vocem Hebræam, *machtesch*, quam Hieronymus *molare dentem* vertit, significare hujusmodi mortarium vel pitam, in quâ res pilo contunduntur et commoluntur; habetque ea vox haud dubiè eam significationem affigendo in Scripturâ, ut Proverb. 27, vers. 22. Quin et Arias Montanus, quod merito improbes, vult hæc in petrâ ad modum mortarii vel Græci v cavitate à maxillâ asinâ, cum eam magno impetu abiecit Samson, expressam efformatam.

quo fuisse. Porrò Chaldeus paraphrastes ita habet: *Rupit Deus, kapha, petram, quæ in maxilla. Verùm retinenda omninò nostra lectio, et lectionis nostræ perspicuus sensus, cum et molarem dentem, et asini maxillam disertè exprimat. Primò, quia is est Ecclesiæ sensus, quæ et eam versionem probavit, et ita semper intellexit. Secundò, quia eòdem respicit versio Septuaginta. in codice quidem Romano, lacum qui in maxilla, ubi per lacum foveolam illam et cavitatem intelligunt, quam deus excussus reliquit: in codice verò Basileensi: *Vetus quod in maxilla. Sic et Regius, vulnus maxille. Tertio ita passim intellexerunt SS. Patres. L. Latinis quidem Tertullianus lib. 3 contra Marcionem, Gregorius Magnus lib. 13 Moral. cap. 6, Ambrosius Epist. 70 et in prologo lib. 2 de Spiritu sancto, Hieronymus in Epitaphio Paulæ, et in 12 cap. Joh. Prudentius in Enchiridio, Sulpitius lib. 4 Historie, Rupertus in hunc librum: è Græcis Chrysostomus Homil. 15 inter varias, tom. 2, et Homil. 5 ad Titum Cyrillus lib. 1 contra Judæos, quæst. 6, Damascenus lib. 4 de Fide cap. 16, Ephrem lib. adversus improbas mulieres, et in sermone ascetico, Procopius Gazæus, qui omnes vel ex ipso dente maxilla, vel è dentis lacunâ hæc aquas percussisse volunt. Quartò, quia passim ferè omnes hic illud, *machtesch*, pro molari dente accipiunt etiam novatores, siquidem et Paganus molarem dentem vertit, et Sebastianus Castalio, et Tigurini interpretes, Forsterus in Dictionario, alique hic similiter molarem dentem vertere: sed et Rabbi David foveam dentis interpretatur, idemque ait hoc loco apud Chaldeum paraphrasten in nonnullis codicibus non legi, *kapha, petram*, sed, *cacca*, quod significat, *dentem molarem*. Quin et Hebræa vox *machtesch*, in genere quidem significat quiddam commolere et contundit, at nihil vetat hic molari denti eam notionem adaptari, cum isti denti proprium sit cibum commolere et conterere.**

Verùm circa hunc fontem queritur primò, an maxilla hæc aquas profuderit cum adhuc in Samsonis manu esset. Ita videntur sentire Chrysostomus Homil. 15 supra, et Sulpitius. At contrarium videtur verius; satis enim significatur vers. 17, jam autè à Samsonè abjectam fuisse mandibulam, quam sanè gratis quis fingat in manus à Samsonè revocatam. Adde nimis hoc insolens futurum fuisse miraculum, siquidem de novo continuè fuissent vel creandæ, vel aliâ ratione divinâ vi suppeditandæ per

dentem aquæ; quod minùs est verisimile, cum Deus miracula non necessaria efficere non soleat. Item aquis Samsoni ad satietatem suppediatatis, si ex dente eæ prodissent, debuisset fons fluere desinere, (quorsum enim Deus tam insolens posterioribus temporibus continuaret miraculum?) cum tamen verius sit, ut mox dicam, fontem hunc perpetuum effectum.

Queritur igitur secundò, an iste fons perennis factus sit et deinceps manserit. Respondet planè ita videri; nam scriptor agiographus, qui annis pluribus postea vixit, sive is Samuel, sive quis alius fuerit, dicit paulò post: *Idcirco appellatum est nomen loci illius, Fons invocantis de maxilla, usque in præsentem diem. Certè loco nomen fontis mansisse, et non fontem ipsum parùm sit verisimile, cum facile soleant rebus sublati etiam nomina ex rebus sumpta perire. Adde in Hebræo et Septuaginta videri apertè indicare agiographum scriptorem ad sua tempora fontem ipsum perdurasse; sic enim sententia illa in iis effertur: *Idcirco vocavit* (scilicet Samson), *vel, vocatum est nomen ejus, fons invocantis, qui in maxilla est usque ad diem hanc. Itaque juxta hos textus integrum nomen est, fons invocantis: illud verò reliquum, qui, laud dubiè fontem refert, qui usque ad illud tempus, quo ista ab agiographo scriptore scriberentur, dicitur fuisse in maxilla, hoc est, in loco illo qui dictus est Lechi, seu maxilla. Quocirca nec illud, de maxilla, in nostro textu videretur fontis nomini jungendum; quia tamen non videtur aptè cum verbis aliis antecedentibus connecti, dici potest etiam hoc ex interpretis nostri sensu ad fontem non pertinere, fontemque illum appellatum, fontem invocantis de maxilla, hoc est, Samsonis, qui Deum è loco illo maxilla dicto ad aquas impetrandas invocavit. Verùm quod ad perennitatem fontis hujus attinet, indicat adhuc suo tempore fontem illum exstitisse S. Hieronymus in Epitaphio Paulæ; sed et Glycas parte 2 Animalium disertè: « Hic fons, inquit, in Hodiernum usque diem in Eleutheropolis suburbio conspicitur, et Fons maxille nuncupatur. » Neque hæc res nimis insolens videri debet, cum Ovetanus lib. 2 Hist. cap. 9, alique scriptores referant in unâ è fortunatis insulis, quam Ombrium vocant, ex arbore unicâ tantam aquarum copiam naturaliter fluere, ut incolis omnibus et jumentis satis sit, cum in totâ insulâ neque putei alii, neque fontes cerantur.**

Queritur tertio: Unde hæc aquæ molari illi

denti, vel illius lacunæ communicatæ fuerint? et an fuerit necesse maxillam eo in loco permanere, ut fons permaneret: an verò si aliâ maxilla transferretur itidem et fons sequeretur? Respondeo mihi fieri verisimile hæc aquas è terrâ communicatas, sic tamen ut per maxilla in terrâ jacentis, dentisque foramen eæ defluerent, ut eò majorem admirabilitatem haberet hæc maxilla, quæ tantam hostium stragem ediderat, et victori Samsoni salutem, vitamque sitim extremam extinguendo pepererat. Neque tamen existimo secuturis temporibus ad fontis perennitatem fuisse necessarium ipsam eo in loco permanere maxillam, vel fontem comitari si aliò quoquam delata esset hæc maxilla: si enim è terrâ hæc aquæ naturali modo viâ semel à Deo factâ erumpbant, et tantummodò per

CAPUT XVI.

1. Abiit quoque in Gazam, et vidit ibi mulierem meretricem, ingressusque erat ad eam.

2. Quod cum audissent Philisthim, et percrebuisset apud eos intrasse urbem Samson, circumdederunt eum, positis in portâ civitatis custodibus, et ibi totâ nocte cum silentio præstolantes, ut factò mane exeuntem occiderent.

3. Dormivit autem Samson usque ad medium noctis; et, inde consurgens, apprehendit ambas portas fores cum postibus suis et serâ, impositasque humeris suis portavit ad verticem montis qui respicit Hebron.

4. Post hæc amavit mulierem quæ habitabat in valle Sorec et vocabatur Dalila.

5. Veneruntque ad eam principes Philistinorum, atque dixerunt: Decipe eum, et discè ab illo in quo habeat tantam fortitudinem, et quo modo eum superare valeamus et vincium affligere: quod si feceris, dabimus tibi singuli mille et centum argenteos.

6. Locuta est ergo Dalila ad Samson: Dic mihi, obsecro, in quo sit tua maxima fortitudo, et quid sit quo ligatus erumpere nequeas?

7. Cui respondit Samson: Si septem

dentis lacunam quasi per canalem fluere, maxillâ ad aquarum generationem vel attractionem nihil conferente, nihil necesse erat siccarî fontem si maxilla auferretur, neque maxillam sequi fons poterat si contingeret eam non congiungi aquarum scaturigini.

VERS. 20. — JUDICAVITQUE ISRAEL IN DIEBUS PHILISTHIM VIGINTI ANNIS. De annorum numero, quibus judex Samson fuit, dicitur vers. ult. capituli sequentis. Quod autem hic dicitur, in diebus Philisthim, sensus est, quo tempore Philisthæi dominabantur et servitute opprimebant Israelitas. Ex quo manifestum est Samsonis annos se congiungi non posse ab illis quadraginta Philisthinæ servitutis annis, quorum fit mentio initio cap. 15.

'CHAPITRE XVI.

1. Après cela Samson alla à Gaza, ville des Philistins, et y ayant vu une courtisane, il entra chez elle.

2. Les Philistins l'ayant appris, et le bruit s'étant répandu parmi eux que Samson était entré dans la ville, ils le firent environner, et mirent des gardes aux portes de la ville, où ils l'attendirent en silence toute la nuit, pour le tuer le matin lorsqu'il sortirait.

3. Samson dormit jusque sur le minuit; et, s'étant levé alors, il alla prendre les deux portes de la ville, avec leurs poteaux et leurs serrures, les mit sur ses épaules, et les porta sur le haut de la montagne qui regarde Hébron, se moquant ainsi du dessein des Philistins.

4. Après cela il aima une femme qui demeurait dans la vallée de Sorec, et s'appelait Dalila.

5. Les princes des Philistins, l'ayant su, vinrent trouver cette femme, et lui dirent: Trompez Samson, et sachez de lui où il a sa force, et comment nous pourrions le vaincre et le tourmenter après l'avoir lié; si vous faites cela, nous vous donnerons chacun onze cents pièces d'argent.

6. Dalila dit donc à Samson: Dites-moi, je vous prie, où vous vient cette force si grande, et avec quoi il faudrait vous lier pour vous ôter le moyen de vous sauver.

7. Samson lui dit: Si on me liait avec sept grosses cordes qui ne fussent pas sèches, mais